

ІСТОРИЧНІ НАУКИ

Бабенко О.С.

студент,

*Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова*

МИКОЛА ЖАРКИХ: ДО ІСТОРІЇ СТВОРЕННЯ САЙТУ «МИСЛЕНЕ ДРЕВО»

Поміж цілої низки інтернет-проектів, автором яких є Микола Іванович, зокрема: «Знання про Україну» [6], «Прадідівська слава: база даних українських пам'яток і визначних місць» [7], «Енциклопедія життя і творчості Лесі Українки» [8], «Енциклопедія життя і творчості Тараса Шевченка» [9], «Енциклопедія життя і творчості Івана Франка» [10], «Енциклопедія життя і творчості Михайла Грушевського» [11], сайт «Мислене древо» [2] займає особливе місце, адже саме він став першим реалізованим М. І. Жарких на практиці інтернет-ресурсом. Актуальність нашого дослідження полягає у розкритті проблематики, яка не отримала належного відображення у вітчизняній історіографії.

Серед публікацій варто виділити монографію «Ресурси довідкової біографічної інформації: історичний досвід формування, сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку» доктора історичних наук Володимира Івановича Попика (генеральний директор НБУВ НАН України у 2013–2018 рр.), що була опублікована Національною бібліотекою України імені В. І. Вернадського у 2013 р., у якій автор частково висвітлює історію сайту «Мислене древо» у контексті розвитку світових та українських біографістичних ресурсів [5]. Джерельна база нашого дослідження представлена безпосередньо сайтом «Мислене древо» [2], його архівом (розділ «Новини») за 1999–2021 рр. [3] та аудіозаписом (інтерв'юер – О. С. Бабенко, респондент – М. І. Жарких), що зроблений 3 січня 2021 р. у Дніпровському р-ні м. Києва (вул. Русанівська Набережна, буд. № 12, кв. № 18) [1].

Історія сайту «Мислене древо» поділяється на кілька періодів:

– написання комп'ютерної програми «Мислене древо» та її подальше функціонування до початку роботи сайту «Мислене древо» (1999–2002 рр.): *«В 1999 році я розпочав розвивати програму «Мислене древо» – ієрархічну СУБД для гуманітарних наук під Win32. І понині ця програма [...] продовжує виконувати свої обов'язки»* [4];

– створення сайту «Мислене древо» та його розвиток протягом кількох років (2002–2010 рр.): *«Сайт «Мисленого древа» був відкритий [...] 6 грудня 2002 року»* [3]. *«[...] і в дві тисячі третьому році було запущено, значить,*

мій перший вебсайт. «Мислене древо» він звався. Ну, він і зараз працює. Він уже вісімнадцять років от уже працює, і після того, значить, [...] розвивався цей вебсайт» [1, приб. 01:54:44–01:55:02];

– запуск комп'ютерної програми «СМЕРЕКА» та оформлення сайту «Мислене древо» у сучасний вигляд (з 2010 р. – до сьогодні): *«[...] система розросталась, то потрібно було переходити знову ж таки на щось потужніше, і, вот, виникла система мережевого управління контентом вебсайтів – скорочено «СМЕРЕКА» [...] Я її почав писати в дві тижні дев'ятому році» [1, приб. 01:55:36–01:55:53].*

Перший період. 7 листопада 1999 р. співробітник Науково-дослідного інституту пам'яткоохоронних досліджень Міністерства культури і мистецтв України Микола Жарких запускає версію 1.0 комп'ютерної програми «Мислене древо», суть роботи якої полягала у тому, що вона допомагала управляти різноманітними базами даних і була призначена для індивідуального використання на ПК. За час свого існування програма пережила багато удосконалень, перш ніж її розвиток припинився остаточно (6 лютого 2009 р. була представлена на загал, тобто стала доступною для завантаження, остання версія під номером 3.0). Варто зацентувати увагу на версії 2.2, презентація якої відбулася у НДІ пам'яткоохоронних досліджень Міністерства культури і мистецтв України 20 грудня 2001 р. Тоді фахівцям у галузі автоматизації сфери культури було продемонстровано 13 баз даних програми «Мислене древо»: «Адміністративно-територіальний поділ України», «Чорнобильська катастрофа у пресі 1986–1988 років», «Відреставровані твори з музеїв України: каталог виставки», «Бібліографія старої України», «Розкопки на території Михайлівського Золотоверхого монастиря у Києві: звіт за 1996–1997 роки», «Літопис руський за Іпатіївським списком (переклад Л. Є. Махновця)», «Генеалогія династії Рюриковичів», «Українська музична культура», «Національний художній музей України», «Національний музей історії України», «Вулиці Києва: довідник», «Качанівка: енциклопедія осередку культури», «Скарби світового мистецтва» [3].

Другий період. 6 грудня 2002 р. був запущений сайт «Мислене древо» (розробка тривала з 11 листопада того ж року), а вже 24 січня 2003 р. його було переведено у режим постійної експлуатації [3], і від тоді Микола Іванович почав активно наповнювати своє дітище цінною інформацією, яка відповідала загальному напрямку сайту – гуманітарна наука і освіта в Україні [2]. Наприклад, у 2003 р. на сайт «Мислене древо» були завантажені переклади героїчної поеми «Слово о полку Ігоревім» Івана Домініковича Луцевича (Янки Купали) білоруською мовою (21 березня), Максима Тадейовича Рильського українською мовою (2 травня) та Миколи Івановича Рилєнкова російською мовою (8 червня) [3]. Сайт мав ту ж назву, що й програма, неспроста, адже був створений безпосередньо для просування останньої (користувач міг встановити програму на ПК, завантаживши її з сайту), але врешті-решт М. І. Жарких вирішив зробити акцент саме на подальшому розвитку сайту.

Третій період ознаменувався запуском у лютому 2010 р. програми «СМЕРЕКА», розробка якої тривала з осені 2009 р. («Система *МЕРЕ*жевого управління *Контентом веб-сайтів / System of Managing web Resources by Network Klient Access*» [4, розділ «Смерека»]): «У 2009 році я дістав з поліції книжку під назвою «РНР» [...] Після деяких спроб і помилок народилась нова програма – «Смерека» і відповідно мій новий фах – веб-архітектор» [4]. «Ця система пройшла досить довгий шлях розвитку. Від початкової версії 1.0 вона піднялася вже до версії... Зараз я робочу версію називаю 4.2, вот. Вона відповідно розвивалася, значить, [...] до вимог часу так би мовити» [1, приб. 01:57:33–01:57:52]. «СМЕРЕКА» була в ідейному плані близькою до програми «Мислене дерево» [4, розділ «Смерека»], і після запуску першої сайт «Мислене дерево», як і решта інтернет-ресурсів М. І. Жарких:

- почав використовувати протокол передачі даних HTTPS;
- отримав «мобільну версію»;
- був переведений (з 2020 р.) на систему кодування UTF-8 [1, приб. 01:57:52–01:58:55].

Станом на травень 2021 р. сайт «Мислене дерево», мета якого – *«сприяти розвитку науки та освіти в Україні шляхом запровадження комп'ютерних технологій»*, має 5 розділів: «Новини», «Наука», «Освіта», «Література», «Публіцистика», другий з яких є найбільшим і включає у себе 15 підрозділів: «Археологія», «Бібліографія», «Допоміжні історичні дисципліни», «Економіка», «Історичні джерела», «Історія», «Історія культури», «Києвознавство», «Краєзнавство», «Культурологія», «Літературні студії», «Мовознавство», «Пам'ятки», «Природничі науки», «Філософія» [2].

Отже, історія сайту «Мислене дерево» розтягнулася вже на більш ніж два десятиліття і поділяється на три періоди: перший (11 листопада 1999 р. – 6 грудня 2002 р.), другий (6 грудня 2002 р. – лютий 2010 р.) та третій (лютий 2010 р. – до сьогодні).

Список використаних джерел:

1. Аудіокасета № 1 Куїв_Babenko Oleksandr Serhiyovych_03.01.2021. Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=WhwDHmt1-OM>
2. М. І. Жарких. Сайт «Мислене дерево». Режим доступу: <https://www.myslenedrevo.com.ua/>
3. М. І. Жарких. Архів сайту «Мислене дерево». Режим доступу: <https://www.myslenedrevo.com.ua/uk/News/Archive.html>
4. Микола Жарких (Київ). Персональний сайт. Режим доступу: <https://www.m-zharkikh.name/>
5. В. І. Попик. Ресурси довідкової біографічної інформації: історичний досвід формування, сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку. – Національна академія наук України, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. – Київ, 2013. – 520 с. Режим доступу: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0002118>
6. М. І. Жарких. Сайт «Знання про Україну». Режим доступу: <https://www.uknol.info/>
7. М. І. Жарких. Сайт «Прадідівська слава: база даних українських пам'яток і визначних місць». Режим доступу: <https://www.pslava.info/>

8. М. І. Жарких. Сайт «Енциклопедія життя і творчості Лесі Українки». Режим доступу: <https://www.l-ukrainka.name/>

9. М. І. Жарких. Сайт «Енциклопедія життя і творчості Тараса Шевченка». Режим доступу: <https://www.t-shevchenko.name/>

10. М. І. Жарких. Сайт «Енциклопедія життя і творчості Івана Франка». Режим доступу: <https://www.i-franko.name/>

11. М. І. Жарких. Сайт «Енциклопедія життя і творчості Михайла Грушевського». Режим доступу: <https://www.m-hrushevsky.name/>

Данілевська О.В.

заступник начальника науково-дослідного відділу;

Мараєва В.В.

кандидат історичних наук, старший науковий співробітник,

Науково-дослідний центр гуманітарних проблем

Збройних Сил України

ПИТАННЯ ДОЛУЧЕННЯ ЖІНОК ДО ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ У РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА

Сьогодні присутність жінок в армії вже не викликає подиву, хоча протягом століть армія була зарезервована лише для чоловіків, і лише наприкінці ХХ століття відбулися зміни. На відміну від стереотипів, Збройні сили виявились ідеальним робочим місцем для жінок. Саме тут заробітна плата є рівною незалежно від статі, а підвищення по службі в першу чергу визначається компетенцією та професіоналізмом.

Питання залучення жінок до служби у польському війську широко висвітлювалось у наукових працях польських дослідників. Зокрема: психологічний аспект служби жінок в армії досліджував Тадеуш Роттер [10], історичному аспекту залучення жінок до збройних сил та особливостям служби жінок у Збройних силах Польщі присвятили свої публікації Барбара Драпіковська, Мілена Пальчевська [3; 9], Кароліна Кушмірек [5], Данута Камерчак, присвятивши своє дослідження 100-річному ювілею польської авіації, висвітлила роль жінки у польських ВПС [4] та інші.

Жінки служать у Збройних силах Республіки Польща з 1988 року. 1999 року Польща стала країною-членом НАТО та зобов'язалася керуватися політикою Альянсу щодо забезпечення миру [1]. Станом на 31 грудня 2006 року, за даними Департаменту персоналу Міністерства національної оборони, у Збройних силах Польщі проходили службу 962 жінки [8]. Якісна зміна в плані військової служби жінок була пов'язана з професіоналізацією армії, розпочатою 2007 року, в результаті якої був скасований призов і розпочато формування національних резервних сил. На практиці, зокрема,